

KOHTI OSALLISTAVAA JA LAPSILÄHTÖISTÄ KOULUA

Toimintatutkimus lasten ihmisoikeuskasvatuksen
pedagogiikasta

Yhteenveto Marja-Liisa Hassin
ja Suomen UNICEFin tutkimushankkeesta

unicef
for every child

TUTKIMUKSEN TAVOITE

Tiedon hankkiminen lasten ihmisoikeuskasvatuksen pedagogiikasta sekä laadukkaan ihmisoikeuskasvatuksen kehittäminen peruskoulussa.

TÄTÄ TUTKITTIIN

Tutkimuskysymykset

1. Mitä opettajat ja oppilaat tietävät lapsen oikeuksista ja millaista tietoa ja kokemusta heillä on lasten ihmisoikeuskasvatuksesta?
2. Miten eri pedagogiset mallit (draama, toiminnallinen ja perinteinen opettajajohtoinen) edistävät lasten ihmisoikeuskasvatusta luokkaopetuksessa?
3. Miten interventio tukee opettajia lasten ihmisoikeuskasvattajina?
4. Mitä haasteita ja mahdollisuuksia lasten ihmisoikeuskasvatus koulussa sisältää?

NÄIN TUTKIMUS TOTEUTETTIIN

Kaksi yläkoulua Etelä-Suomesta

- Kolme 7. luokka-asteen oppilasryhmää
- Tyttöjä 62, poikia 45

Tutkimusmenetelmät ja -aineisto

- Tutkimusmenetelmänä pedagoginen interventio. Kyselyt, haastattelut, tehtävät, oppituntiarviot ja havainnointimuistiinpanot.
 - Tarkastelussa eri pedagogisten mallien toimivuus osana normaalia opetusta lasten ihmisoikeuksista.
 - Toteutus
 1. opettajien koulutus
 2. opettajat sovelsivat pedagogisia malleja oppitunneilla parin viikon aikana

TUTKIMUSTULOKSET

Lasten ihmisoikeuskasvatus ja osallisuus kouluissa

- Oppilailla oli vahva kiinnostus ihmisoikeuksien edistämiseen koulussa. Kiinnostus ja ihmisoikeustaidot olivat tytöillä vahvempia kuin pojilla.
- Oppilaat kokivat osallistumismahdollisuutensa melko hyviksi. Osallistuminen toteutui lähinnä vapaamuotoisessa toiminnassa oppilaskunnan kautta. Opetukseen ja oppimiseen tai koulua koskeviin päätöksiin vaikuttaminen oli selvästi vaikeampaa.

- Kasvattajilla oli vahva motivaatio lasten ihmisoikeuskasvatukseen, mutta asiantuntemuksessa ja koulutuksessa sekä oppimateriaaleissa oli puutteita.
- Opettajat yhdistivät lasten ihmisoikeuskasvatuksen tiedon jakamiseen ihmisoikeuksista sekä lasten ohjaamiseen oikeuksiensa käyttöön. Ihmisoikeuskasvatusta ei yhdistetty opetukseen yleisesti tai koulun käytäntöihin.

Pedagogisten mallien toimivuus lasten ihmisoikeuskasvatuksessa

- Draamamenetelmä soveltui hyvin lasten ihmisoikeuksien opettamiseen. Opettajat pystyivät osallistamaan oppilaita, oppilailla oli aktiivinen ote.
- Perinteinen opettajajohtoinen menetelmä toimi huonommin ja tavoitti heikommin oppilaiden kokemusmaailmaa.
- Draamamallin ja toiminnallisen mallin ongelmia: kokonaisuuden hahmottaminen ja työskentelyn linkittäminen lapsen oikeuksiin eivät aina onnistuneet.
- Eri pedagogisten mallien yhdistely oli hedelmällistä: Draamapohjaisen mallin toteutus toiminnallisen ja/tai opettajajohtaisen mallin opetuskertojen jälkeen toimi hyvin. Opettajajohtoiset ja toiminnalliset opetuskerrat pohjustivat draaman toteutusta. Toiminnallinen opetuskerta taas johdatteli oppilaat draamamallin vaatimaan aktiivisuuteen ja luovuuteen.

Lapsilähtöisyyden ja oppilaiden osallisuuden toteutuminen

- Draaman käyttö edisti oppilaiden vuorovaikutusta, oppilaslähtöisyyttä ja osallisuutta sekä luovuutta ja oppimisen iloa.
- Draamapohjaiset työtavat varmistivat muita pedagogisia malleja paremmin kaikkien oppilaiden aktiivisen osallistumisen.
- Myös toiminnallisen mallin käyttö osallisti oppilaita perinteistä opettajajohtoista mallia enemmän.

Toiminnallisuus positiivisten oppimiskokemusten edistäjänä

- Draamamenetelmä vaati kaikkia oppilaita osallistumaan tunnilla, mikä oppilaista oli positiivista.
- Opettaja osallistui aktiivisemmin draamatyöskentelyssä, mikä auttoi oppimisessa.
- Draama herätti oppilaiden mielenkiinnon parhaiten, herätti tunteita ja oli kaikkein mielekkäin työtapa.
- Positiivisimmat oppimiskokemukset linkittyivät oppilaslähtöisyyteen, oppilaiden aktiivisuuteen ja keskinäiseen vuorovaikutukseen sekä opettajan luomaan positiiviseen ilmapiiriin.
- Toiminnalliset työtavat toimivat ihmisoikeuksien oppimisessa paremmin kuin perinteinen opettajajohtoinen malli.
- Toiminnallisilla tunneilla aktiivisuus luokassa häiritsi joidenkin oppilaiden keskittymistä esimerkiksi ryhmitöissä.

Oppiminen ja voimaantuminen

- Asenteiden oppiminen intervention aikana oli tietojen ja taitojen oppimista vahvempaa.
- Monet oppilaat toivoivat intervention jälkeen voivansa oppia lisää ihmisoikeuksien toteutumisesta ja niihin vaikuttamisesta sekä lisää mahdollisuuksia vaikuttaa koulun toimintaan.
- Tytöillä oppimistulokset olivat parempia kuin pojilla, mutta pojilla erityisesti ihmisoikeusasioiden tunnistaminen ja arvostus vahvistuivat intervention aikana.
- Opettajilla selkein muutos näkyi asenteissa. Innostus oppilaiden osallistamiseen arvioinnissa, opetuksessa sekä opetuksen ja oppimisen suunnittelussa kasvoi interventiossa.
- Myös opettajien osaaminen lasten ihmisoikeuskasvatuksessa vahvistui. Lapsen osallisuus yhdistettiin entistä tiiviimmin koulun koko toimintakulttuuriin.

Lasten ihmisoikeuskasvatus ja oppilaiden osallisuuden haasteet ja mahdollisuudet koulussa

Haasteita:

- Asenteet, koulujen rajalliset resurssit, toimintakulttuuri sekä opettajien ja oppilaiden roolit

Tätä tarvitaan:

- Työyhteisön tuki ja opettajien yhteistyö
- Opettajien koulutus ihmisoikeuskasvatukseen ja lapsenoikeusperustaisuuteen koulussa
- Lapsen oikeuksien toteutumisen seuraaminen kouluissa

Lisätietoa tutkimuksesta:

Dos. Marja-Liisa Hassi

marjaliisa.hassi@gmail.com

Tutustu tutkimukseen: www.unicef.fi/unicef/tyomme-suomessa/tutkimukset-suomessa/

Lisätietoa Suomen UNICEFin työstä lapsen ihmisoikeuskasvatuksen ja lapsenoikeusperustaisen koulun toimintakulttuurin edistämiseksi:

FT, asiantuntija – Lapsen oikeudet koulussa,

Mia Malama, mia.malama@unicef.fi